

FIȘA DISCIPLINEI

FILOSOFIA ARTEI

Anul universitar 2025-2026

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca
1.2. Facultatea	Facultatea de Istorie și Filosofie
1.3. Departamentul	Filosofie
1.4. Domeniul de studii	Istorie
1.5. Ciclul de studii	Licență
1.6. Programul de studii / Calificarea	Istoria artei - Licențiat în Istoria artei
1.7. Forma de învățământ	IF-zi

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei		Filosofia artei					Codul disciplinei	HLR2603
2.2. Titularul activităților de curs			Prof. dr. Dan Eugen Rațiu					
2.3. Titularul activităților de seminar			Prof. dr. Dan Eugen Rațiu					
2.4. Anul de studiu	II	2.5. Semestrul	4	2.6. Tipul de evaluare	C	2.7. Regimul disciplinei	Opțional	

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	4	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/ laborator/ proiect	2
3.4. Total ore din planul de învățământ	56	din care: 3.5. curs	28	3.6 seminar/laborator	28
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					22
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					22
Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri					22
Tutoriat (consiliere profesională)					20
Examinări					4
Alte activități: comunicare bidirecțională cu titularul de disciplină / tutorele					4
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)				90	
3.8. Total ore pe semestru				150	
3.9. Numărul de credite				6	

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Nu sunt
4.2. de competențe	Nu sunt

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Prezența la orele de curs nu este obligatorie. Prezentarea la examen nu este condiționată de număr minim de prezențe.
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Activitatea la seminar este obligatorie. Seminarele pierdute se pot recupera.

6. 1. Competențele specifice acumulate¹

¹ Se poate opta pentru competențe sau pentru rezultatele învățării, respectiv pentru ambele. În cazul în care se alege o singură variantă, se va șterge tabelul aferent celeilalte opțiuni, iar opțiunea păstrată va fi numerotată cu 6.

Competențe profesionale/esențiale	• Regăsirea informației despre trecutul istoric. • Stabilirea faptelor istorice pe baza informațiilor din izvoare și din afara izvoarelor. • Prezentarea orală și scrisă, în limba programului de studii și într-o limbă de circulație internațională, a cunoștințelor de specialitate. • Utilizarea adecvată a limbajului de specialitate al istoriei artei, a termenilor tehnici și a conceptelor de bază din domeniul istoriei artelor. • Integrarea profesională în instituții muzeale, de cultură și de gestionare a patrimoniului cultural etc. • Elaborarea de proiecte curatoriale sau editoriale în domeniu, proiectarea și realizarea de expoziții și alte activități muzeale.
Competențe transversale	• Îndeplinirea la termen, riguroasă și responsabilă, în condiții de eficiență și eficacitate, a sarcinilor profesionale, cu respectarea principiilor eticii activității științifice, aplicarea riguroasă a regulilor de citare și respingerea plagiatului. • Aplicarea tehnicilor de relaționare în grup și de muncă eficientă în echipă, cu asumarea de roluri diverse. • Căutarea, identificarea și utilizarea unor metode și tehnici eficiente de învățare; conștientizarea motivațiilor extrinseci și intrinseci ale învățării continue.

6.2. Rezultatele învățării

Cunoștințe	Studentul cunoaște momentele principale ale filosofiei artei, autorii reprezentativi, perspectivele lor generale, teoriile și conceptele lor specifice.
Aptitudini	Studentul este capabil să identifice cronologic secvențele istoriei filosofiei artei. Are aptitudinea de a identifica și defini conceptele și teoriile fundamentale ale filosofiei artei. Poate înțelege argumente și poziții filosofice despre artă clasice, moderne și contemporane dintr-o perspectivă riguroasă și le poate defini corect d.p.d.v. istoric și sistematic.
Responsabilități și autonomie	Studentul are capacitatea de a înțelege independent un text din cadrul filosofiei artei. El poate preda conținuturile asimilate, dar le poate folosi și în alte contexte profesionale, deoarece a dobândit o competență conceptuală a structurării gândirii, a acțiunii și a discursului superioară.

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	• Cursul urmărește familiarizarea studenților cu principalele teorii filosofice privitoare la natura și statutul artei, precum și formarea capacității lor de a înțelege pluralitatea interpretărilor filosofice asupra artei și practicilor artistice, și de a argumenta o anumită opțiune filosofică. Vor fi abordate, din perspectiva filosofiei artei, următoarele teme fundamentale: concepte utilizate pentru a explica natura artei, modele filosofice privitoare la natura și statutul artei - clasice (Platon, Aristotel), moderne (Kant, Hegel) și contemporane (Gadamer) -, precum și redefinirile artei în practica artistică contemporană. Prin relaționarea teoriilor și practicilor artistice și prin utilizarea de material documentar - proiecții multimedia -, se urmărește și familiarizarea studenților cu practicile artistice tradiționale, moderne și contemporane, și înțelegerea dimensiunii istorice a artei.
--	---

7.2 Obiectivele specifice	• utilizarea în mod adecvat a conceptelor analitice majore din sfera Filosofiei artei: imitație, expresie, limbaj artistic, artă, operă de artă, arte frumoase, creație artistică, geniu, artist, artă modernă, artă contemporană, avangardă, post-avangardă; • înțelegerea specificului diferitelor perspective filosofice asupra naturii și statutului artei; • descrierea particularităților definitorii ale practicilor artistice tradiționale, moderne și contemporane, perceperea dimensiunii lor istorice și a pluralității interpretărilor; • înțelegerea, compararea și chestionarea fundamentelor diferitelor sisteme de valori artistice, a evoluției și locului lor în cadrul societății; • valorizarea pozitivă a fenomenului artistic și capacitatea de apreciere estetică, precum și capacitatea de argumentare a unei anumite opțiuni teoretice (filosofice); • formarea unei raportări conștiente și responsabile în viața cotidiană și în context profesional la pluralitatea și diferențele de practici și valori artistice.
----------------------------------	--

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
1. INTRODUCERE. Concepte utilizate pentru a explica natura artei: imitație, expresie, limbaj.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
2. NATURA ARTEI ÎN MODELUL CLASIC. Conceptul de mimesis la Platon. Imitația - categorie negativă.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
3. Platon. Salvarea artei: raportarea la idei.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
4. Conceptul de mimesis la Aristotel. Reabilitarea imitației artistice. Tipuri fundamentale de imitație. Statutul artei în modelul clasic	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
5. CONSTITUIREA SISTEMULUI MODERN AL ARTELOR FRUMOASE. Emanciparea culturală și instituțională a artelor și artiștilor.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
6. NATURA SI STATUTUL ARTELOR FRUMOASE IN MODELUL CRITIC KANTIAN. Statutul artei în genere și definirea artelor frumoase.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
7. Kant: Principiul producției artistice - activitatea liberă a geniului.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
8. SISTEMUL ARTELOR FRUMOASE - HEGEL. Artă ca formă a spiritului absolut. Artă, știință, realitate sensibilă.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
9. Hegel. Prozaic vs. poetic: de la „marea artă” la „arta prezentului”.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
10. ONTOLOGIA OPEREI DE ARTA - GADAMER. Critica esteticii moderne: cunoaștere și adevăr în experiența estetică.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
11. Gadamer. Statutul ontologic al artei: arta ca „joc”, „simbol” și „sărbătoare”. O categorie estetică universală: mimesis.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	
12. REDEFINIRILE ARTEI ÎN PRACTICA ARTISTICĂ CONTEMPORANĂ. Triumful avangardei și debordarea limitelor tradiționale ale artei. Declinul avangardismului și glisarea la post-avangardă.	-curs interactiv cu fundament de prelegere și prezentări multimedia -discuții pe baza unor exemple	

Bibliografie

Obligatorie:

-Aristotel, [Poetica](#), trad. D.M.Pippidi, Ediția a-III-a, București, Ed. IRI, 1998; [Etica nicomahică](#), trad. S.Petecel, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1988: [Cartea a VI-a, 2, 1139 a27](#) și [4-5, 1140 a-b](#)
-Gadamer, Hans-Georg, [Adevăr și metodă](#) [1960-1990], trad. G.Cercel, L.Dumitru, G.Kohn, C.Petcan, București, Ed.Teora, 2001: Partea întâi „Degajarea întrebării privitoare la adevăr prin intermediul experienței artei”, pp.15-135; [Actualitatea](#)

[frumosului](#) [1977], Iași, Ed.Polirom, 2000: „[Artă și imitație](#)”, pp.15-29; „[Despre contribuția poeziei la căutarea adevărului](#)”, pp.31-43; „[Actualitatea frumosului. Arta ca joc, simbol și sărbătoare](#)”, pp.63-126

-Hegel, Georg W.F., *Prelegeri de estetică* [1842], traducere de D.D.Roșca, București, Ed.Academiei, 1966: vol.I, „[Introducere](#)”, pp.7-75; „Diviziune”, pp.76-96; „Frumosul artistic sau idealul”, pp.99-284.

-Heidegger, Martin, „[Originea operei de artă](#)” [1936/1957], „[Întrebare privitoare la tehnică](#)” [1953/1967], trad. și note de Th.Kleininger, G.Liiceanu, în *Originea operei de artă*, București, Humanitas, 1995, pp.37-127, pp.129-173

-Kant, Immanuel, *Critica facultății de judecare* [1790], traducere de V.Dem.Zamfirescu, Al.Surdu, București, Ed.St.Enc., 1981; reed. Ed.Trei, 1995: § 43-54 (pp.140-171), [Observațiile I-II](#) (pp.176-180), §58-60 (pp.181-190).

-Platon, „[Ion](#)” 532b-542a, trad. D.Slușanschi, P.Creția; „[Menon](#)” 90b, 99b-d, trad. L.Lupaș, P.Creția, în: *Opere II*, București, Ed.St.Enc., 1976; „[Phaidros](#)”, trad. G.Liiceanu, în: *Opere IV*, București, Ed.St.Enc., 1983: 245a-c, 248c-249d, 244a-257b; „[Republica](#)”, trad. A.Cornea, în: *Opere V*, București, Ed.St.Enc., 1986: Cartea a X-a; „[Sofistul](#)”, trad. C.Noica, în: *Opere VI*, București, Ed.St.Enc., 1989: 234a-237a.

-Rațiu, Dan-Eugen, [Filosofia artei, suport de curs](#), Universitatea Babeș-Bolyai Cluj Napoca, 2024.

Bibliografia suplimentară sau recomandată ca lectură opțională:

-Arasse, Daniel, „[Artistul](#)”, în: M. Vovelle (coord.), *Omul luminilor* [1992], Iași, Polirom, 2000, pp.166-185.

-Carreri, Giovanni, „[Artistul](#)”, în: R. Villari (coord.), *Omul baroc* [1991], Iași, Polirom, 2000, pp.309-330.

-Castelnuovo, Enrico, „Artistul”, în: J. LeGoff (coord.), *Omul medieval* [1987], Iași, Polirom, 1999, pp.193-222.

-Chamoux, François, *Civilizația greacă* [1977], București, Meridiane, 1985, vol.1: cap. IX „O artă pe măsura omului”, pp.349-366.

-Chastel André, „[Artistul](#)”, în: E. Garin (coord.), *Omul Renașterii* [1988], Iași, Polirom, 2000, pp.213-238.

-Elsen, Albert, *Temele artei. O introducere în istoria și aprecierea artei* [1962], București, Ed. Meridiane, 1981, vol.1: „Profesiunea artistului”, pp.15-42; vol.2 „Coda-artistul modern”, pp.326-342.

-Ferry, Luc, *Homo aestheticus. Inventarea gustului în epoca democratică* [1990], București, Ed. Meridiane: cap. VI „Declinul avangărilor: Postmodernitatea”, pp.241-310.

-Fleming, William, *Arte și idei*, București, Meridiane, 1983, vol.2: „Stilurile artistice după 1945”, pp.325-393.

-Gombrich, Ernst, *Istoria artei*, ediția 16 revizuită și adăugită, Proeditură și Tipografie, 2007.

-Gompertz, Will, *O istorie a artei moderne. Tot ce trebuie să știi despre ultimii 150 de ani*, Iași, Polirom, 2014.

-Hopkins, David, [After Modern Art 1945-2000](#), Oxford, Oxford University Press, 2000.

-Peters, Francis E., *Termenii filosofiei grecești* [1967], trad.D.Stoianovici, București, Ed.Humanitas, 1993: [eidos, eikon, érgon, méthexis, mímesis, téchne](#) (pp.74-81, 95-97, 170-173, 267-269).

-Rațiu, Dan-Eugen, *Moartea artei? O cercetare asupra retoricii eschatologice*, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2000: cap.2 „G.W.F. Hegel: Lumea modernă și sfârșitul marii arte”, pp.35-56; cap.3 „O fenomenologie a morții artei”, pp.57-86; „Moartea artei sau criza discursului de legitimare?”, pp.111-121.

-Rațiu, Dan-Eugen, *Disputa modernism-postmodernism. O introducere în teoriile contemporane asupra artei*, Ediția a-II-a revizuită și adăugită, Cluj-Napoca, Ed.Eikon, 2012, Secțiunea 2 „Hermeneutica filosofică și ontologia operei de artă”, pp.97-131.

-Sherringham, Marc, *Introduction à la philosophie esthétique*, Payot, Paris, 1992.

-Vattimo, Gianni, *Sfârșitul modernității. Nihilism și hermeneutică în cultura postmodernă* [1985], Constanța, Pontica, 1993: „Hermeneutică și nihilism”, pp.111-127, „Adevăr și retorică în ontologia hermeneutică”, pp.128-147.

*NOTĂ: Textele marcate/subliniate sunt disponibile în format pdf pe platforma MsTeams a cursului (și parțial online pe pagina web a BCU).

8.2 Seminar	Metode de predare	Observații
1. Prezentarea disciplinei, a obiectivelor, programarea-organizarea activităților și prezentarea modalităților de evaluare pe parcursul semestrului și finală.	-seminar interactiv pe bază de discuții	
2. Natura artei în modelul clasic: Mímesis – Phantasía (1)	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
3. Natura artei în modelul clasic: Mímesis – Phantasía (2)	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
4. Statutul artei în modelul clasic: Téchne – Poíesis. Creația artistică: „entuziasm divin”, inspirație sau „meșteșug”?	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
5. Statul social și cultural al artistului	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
6. Kant: definirea și clasificarea artelor frumoase	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia	

	-comentariu text, dezbateri	
7. Kant: Artă genului ca expresie a Ideilor estetice	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
8. Relația artă – frumos - adevăr	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
9. Tema morții artei	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
10. Gadamer: Întrebarea privitoare la adevărul artei	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
11. Gadamer: statutul ontologic al artei	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
12. Artă contemporană: curente și fundamente estetice/filosofice. Proiecție diapozitive/multimedia	-seminar interactiv pe bază de discuții / prezentări multimedia -comentariu text, dezbateri	
Bibliografie Conform listei de mai sus		

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

Conținutul cursului este compatibil cu conținutul cursurilor predate la nivel „undergraduate” în universități de prestigiu din Europa și SUA, precum și cu cerințele comunității profesionale

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	-însușirea cunoștințelor predate la curs;	Evaluarea se va face atât pe parcursul semestrului cât și în timpul examinării finale	
	-capacitatea de a opera în mod corect și adecvat cu acestea;	Colocviu la sfârșitul semestrului (sesiune)	66% din nota finală
10.5 Seminar/laborator	-însușirea cunoștințelor discutate la seminar; -capacitatea de a opera în mod corect și adecvat cu acestea; -asumarea unei cercetări documentare proprii în domeniul Filosofiei artei;	Evaluarea se va face atât pe parcursul semestrului - verificare orală - cât și în timpul examinării finale	
	-activitate seminar: participare la dezbateri, prezentare referat; -însușirea și aplicarea metodelor de cercetare și de redactare specifice filosofiei (analiză de text, referat, eseu academic).	Evaluarea se va face atât pe parcursul semestrului - verificare orală - cât și în timpul examinării finale	33% din nota finală
10.6 Standard minim de performanță			
Curs/Colocviu: Elaborarea unei lucrări scrise cu temă impusă sau la alegere, de complexitate medie, utilizând paradigme teoretice de bază ale Filosofiei artei.			

- Seminar: Alegerea, planificarea și realizarea unor prezentări individuale orale și scrise la seminarii pe parcursul semestrului (dezbateri, analiză-comentariu de text, referat).
- Plagiat se va considera orice lucrare care se constată a fi în proporție de cel puțin 10% copiată dintr-o altă sursă, iar utilizarea plagiatului va determina anularea evaluării. Orice contestație a notei obținute la examen va trebui însoțită de o cerere din partea studentului pentru reevaluarea lucrării. Rezultatul acestei reevaluări se va face de față cu studenții în decurs de 2 zile de la data contestației.

11. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals) "Nu se aplică."

Data completării:
11.04.2025

Semnătura titularului de curs
Prof. dr. Dan Eugen Rațiu

Semnătura titularului de seminar
Prof. dr. Dan Eugen Rațiu

Data avizării în departament:
17.04.2025

Semnătura directorului de departament

.....